

Europaudvalget
(Info-note I 84)
(Offentligt)

AMU, Alm. del - bilag 258
SOU, Alm. del - bilag 393

AMU, Alm. del - bilag 258

**Folketingets Europaudvalg, Arbejdsmarkedsudvalg
og Socialudvalg**

Christiansborg, den 4. marts 2004
Europaudvalgets sekretariat

Til
udvalgenes medlemmer og stedfortrædere

**Referat af temahøring om dansk social- og
arbejdsmarkedspolitik i fremtidens EU**

Hermed omdeles referat af Arbejdsmarkedsudvalgets, Europaudvalgets og Socialudvalgets temahøring om ”Dansk social- og arbejdsmarkedspolitik i fremtidens EU”, som blev afholdt i Folketinget mandag den 10. november 2003.

Med venlig hilsen

Mette Nielsen

**EUROPAUDVALGET, SOCIALUDVALGET OG ARBEJDSMARKEDSUDVALGET
HØRING OM DANSK SOCIAL- OG ARBEJDSMARKEDSPOLITIK I
FREMTIDENS EU
DEN 10. NOVEMBER 2003 KL. 9.00-16.30**

Claus Larsen-Jensen (S) (formand for Europaudvalget, ordstyrer):

Godmorgen. Selv om jeg kan se, at vi stadig mangler et par deltagere, vil jeg 5 minutter forsinket gå i gang med høringen her, da høringen bliver tv -transmitteret direkte, og vi derfor er lidt presset tidsmæssigt.

Det er med stor glæde, at jeg på vegne af Folketingets Europaudvalg, Arbejdsmarkedsudvalg og Socialudvalg skal byde indledere og deltagere velkommen til høringen om dansk social- og arbejdsmarkedspolitik i fremtidens EU. En velkomst skal også lyde til seerne på dk4.

I debatten op til folkeafstemningen den 2. oktober 1972 var spørgsmålet om social- og arbejdsmarkedspolitikken i EU og i Danmark et stort tema. I de 30 år, der er gået, siden Danmark blev medlem af EU, har social- og arbejdsmarkedspolitikken konstant været et varmt tema. I alle tilfælde har udgangspunktet i debatten været, at vi i Danmark har verdens bedste og mest unikke velfærdssamfund både i indretning, finansiering og ydelser.

Det har således i den danske selvforståelse også været udgangspunktet, at resten af Europa syd for os har langt ringere social velfærd. En fælles EU-politik er derfor ofte blevet set som en undergravende trussel mod vores system. Derfor har den danske tilgang i debatten om velfærdssamfundet og Europa også været, at når vi nu er så fantastiske, så kan det friste borgere fra andre europæiske lande til at søge mod vores danske slaraffenland for at udnytte vores sociale ydelser. Derfor blev efterlønnen helt malplaceret en del af den danske eurodebat, da der var folkeafstemning, selv om efterlønnen aldrig har været omfattet af EU-samarbejdet.

Det var også debatten, da Grækenland, Spanien og Portugal blev medlemmer af EU. Det blev frygtet, at tusindvis af borgere fra disse lande ville søge nordpå i EU, bl.a. til Danmark, og selv om der dengang var store forskelle i levestandarden mellem de daværende ni EU-lande og disse lande, og der stadig er store forskelle, ja, så gik det rent faktisk modsat. Spanske, portugisiske og græske gæstearbejdere søgte i stedet tilbage til hjemlandet, fordi EU-medlemskabet skabte vækst i økonomi, beskæftigelse og levestandard i eget land, ganske som det ventes at ske i de nye EU-lande.

Debatten gentager sig nu som følge af EU-udvidelsen med 10-12 lande, som økonomisk halter langt bagefter resten af Europa, og der kan derfor spilles stærkt på frygten for de

vilde horder af billig arbejdskraft fra øst, der kan undergrave det danske arbejdsmarked og udnytte det danske sociale system.

De mange eksempler på illegal arbejdskraft, som sådan set ikke har noget med legal arbejdskraft at gøre i Danmark, allerede inden udvidelsen, forstærker forståeligt nok dette billede og skaber derfor et politisk behov for, at det klart slås fast, at selv om vi giver adgang for arbejdskraft fra de nye EU-lande, så skal det ske, således at det velorganiserede danske arbejdsmarkeds vilkår og lønniveauer overholdes, og således at der ikke kan spekuleres i de danske sociale systemer.

Det er der et klart politisk behov for at slå fast over for befolkningen, og derfor vil de politiske forhandlinger herom også snart føre til en fornuftig løsning. Også selv om alle beregninger tyder på, at Danmark formentlig årligt kun skal modtage godt 1.000 legale arbejdere fra Øst- og Centraleuropa til job, som vi ikke selv har arbejdskraft til.

Denne debat er i virkeligheden et symptom på, at danske politikere gennem 30 år har haft en noget defensiv, lidt skræmt tilgang til samspillet mellem EU og Danmark på det sociale område. Det er derfor på høje tid, at vi politisk tager en grundlæggende diskussion om, hvordan vi skal indrette fremtidens velfærdssamfund i Danmark – ikke for at forringe det, men for at ruste det til fremtidens udfordringer og de samfundsmæssige forandringer.

Det danske velfærdssystem er i virkeligheden lidt af et hjemmefødselsystem, hvor udgangspunktet er, at man fødes, lever og bor her, man rejser ikke ud for at arbejde, studere eller bo i et andet land, heller ikke i perioder, og der kommer ingen til os. Sådan er virkeligheden bare ikke i dagens verden.

Opgaven på det sociale område er derfor, at vi selv ruste det danske velfærdssamfund til en international verden og dermed også til samarbejdet i EU, så vi ikke hele tiden skal se de andre som en trusselsfaktor mod selve vores velfærdssystem. Opgaven er samtidig, at vi fra dansk side i forbindelse med den fælles europæiske sociale velfærdspolitik fører en mere offensiv politik. Den politiske håndskyheds tid er forlængst forbi.

Det er en god og rigtig idé, at der i EU er skabt klare regler for, hvordan man socialt set er dækket, når man arbejder, studerer eller bor i et andet land. Herved undgås det, at millioner af mennesker havner i et socialt ingenmandsland, der ville kunne trække bundproppen ud af selv velfungerende velfærdssamfund. Det sikrer forordningerne 1612 og 1408 – ganske ufolkelige titler – imod, så der er ligebehandling mellem egne og andre landes EU-borgere: forbuddet mod at man kan hente ydelser to steder; at der er eksportabilitet, det vil kort sagt sige, at man kan tage ydelserne med sig, og man kan optjene perioder, som kan sammenlægges land for land.

Det er særdeles praktisk, når det gælder ens pensions- og dagpengerettigheder, hvis man periodevis arbejder i et andet land, og det gælder også for andre områder. Hermed tegner

konturerne sig af, at hele Europa bliver verdens første velfærdskontinent. På det felt er den nordiske model ved at blive fælleseuropæisk, også selv om der er tale om forskellige udformninger af velfærdspolitikken i landene og også om forskellige finansieringsmåder.

Det er ikke et centraliseret system med fælles satser, men med fælles principper for at sikre vore landes borgere, når de arbejder, studerer eller bor i et andet EU -land. Men det er ikke det samme, som at man ikke skal se systemet efter i sømmene. De nugældende regler er bygget op på de oprindelige seks EF -landes indretning af de sociale systemer med flere optjenings- og kassesystemer end det danske skattefinansierede, universelle system.

Alligevel er vores system også et blandet system. A -kasserne er selvstændige med en vis statslig finansiering. Indtil for 30 år siden havde vi sygekasse r. Arbejdsmarkedets pensionskasser vil i fremtiden dominere på pensionsområdet, og i en række af de andre lande i EU sker der ændringer den anden vej. I Sydeuropas rigeste dele tager det offentlige over med hensyn til børnepasning og ældre i stedet for familierne, ganske som i vores del af Europa, i takt med at både og kvinder og mænd i stort tal kommer på arbejdsmarkedet.

Vi bør fra dansk side bidrage til, at EU's fælles socialpolitik ses efter, så det bliver et fornuftigt supplement til staternes velfærdspolitik på de områder, hvor borgerne arbejder, studerer eller bor i et andet land.

Jeg skal også foreslå, at vi i EU får en fælles statistik over de sociale vilkår i medlemslandene, så vi kan komme til at kende til hinandens systemer og derfor kan diskutere ud fra de faktiske forhold og ikke ud fra, hvordan vi tror, de er. Danmark er jo ikke - trods vores selvforståelse - nødvendigvis foran på alle velfærdsområder i Europa. Vi skal også have fundet balancen mellem det fælles europæiske og den nationale regulering på hele dette område.

På arbejdsmarkedsområdet handler diskussionen om balancen mellem aftaler mellem arbejdsmarkedets parter i Europa, altså lovgivningen og mellem det nationale og europæiske niveau. Her er problemet, at vi ofte i Danmark mener, at al arbejdsmarkedspolitik klares af arbejdsmarkedets parter, selv om vi også her har et mix af aftaler og lovgivning, men arbejdsmarkedets parter spiller i Danmark en helt unik rolle. Det er også en hovedårsag til, at det danske arbejdsmarked er det, eller et af de, mest fleksible og velfungerende i Europa, og at mange lande misunder os på dette felt.

Det andet problem er, at de allerfleste lande har langt mere lovgivning på arbejdsmarkedsområdet, end vi har i Danmark. Selv i vores nordiske nabolande. Der lovgives og fastsættes principper og et grundlag, som arbejdsmarkedets parter forhandler oven på. Eller der lovgives supplerende til indgåede aftaler, så alle lønmodtagere er dækket - også dem, der ikke er overenskomstdækket.

Forholdene i de forskellige lande smitter forståeligt nok også af på den måde, hvorpå EU hidtil har vedtaget den fælles sociale arbejdsmarkedspolitik med lovgivning - og i en række

ke tilfælde med at forhandle lovgivning med deltagelse af arbejdsmarkedets parter i Europa - der efterfølgende skal implementeres enten i overenskomsterne eller i lovgivningen eller måske i begge dele.

Det skaber særlige problemer og diskussioner i forhold til det danske arbejdsmarkedssystem. Megen tid er brugt på at forklare, at det er EU, der er problemet, men når den argumentation føres til ende i forhold til andre lande, så ser det ud, som om vi i Danmark ikke ønsker, at alle skal dækkes af de fælles regler. Det ser ikke kønt ud over for de andre.

Hermed støder hensynet til kollektive aftaler for dem, der er omfattet heraf, sammen med hensynet til individuelle rettigheder for alle som princip og praksis, herunder også i forhold til EF-Domstolen. I mange år har det ført til en noget defensiv dansk tilgang til denne del af EU-politikken. Det er på tide, at det klares af, hvad der skal i overenskomsterne, og hvad der skal lovgives om. Ikke alle direktiver er velegnede i overenskomsterne, ikke alle aftaler på arbejdsmarkedet i Europa skal gøres til lovgivning.

I takt med at der er tale om et stadig mere fælles europæisk arbejdsmarked, er der brug for, at der skabes klare regler som et supplement til de love og overenskomster, der regulerer de rent nationale forhold. Det er derfor på tide, at arbejdsmarkedets parter i Europa træder endnu stærkere i karakter og får skabt et velfungerende aftalesystem. Det er på tide, at det politisk overvejes om hvad og hvordan, der kan og skal lovgives i Europa på arbejdsmarkedets område i samspil med arbejdsmarkedets parter.

Den ny EU-forfatningstraktat vil styrke behovet for en sådan afklaring. Domstolsmæssigt er der behov for, at de individuelle og kollektive hensyn i forfatningstraktaten bringes i balance på arbejdsmarkedsområdet. Det rejser diskussionen om en fælles europæisk arbejdsret som særskilt ordning eller som en del af domstolen til at dømme inden for arbejdsmarkedspolitikken.

Domstolen har i dag disse beføjelser. De danske domstole og Arbejdsretten er underlagt de overordnede principper, der fastsættes i Domstolen i overensstemmelse med den europæiske lovgivning på området. Hensynet er alene individorienteret i dag. Derfor er der grund til overvejelser om at supplere Domstolen med en partsrepræsentation, der har kendskab til aftaleforhold på arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedets parter i Danmark kan her spille en pionerrolle, hvis tilgangen er offensiv, med forslag til indretning af forholdene i Europa.

På social - og arbejdsmarkedsområdet i Europa er det på høje tid, at de faktiske forhold fører til en ny og mere aktiv linje, der liner vores eget system op til de udfordringer og muligheder, som EU-samarbejdet byder på. Det er også en forudsætning, at vi slipper væk fra det selvskabte billede af, at vores system er en truet dyreart i EU.

Tager vi ikke for alvor fat på EU -politikken på disse og andre områder med et større klarsyn og udsyn og med forslag til fornyelse af både vores eget og de fælles systemer i EU,

så vil vi også de næste 30 år som land og folk befinde os i en situation, hvor store dele af befolkningen vil anse EU og udlændinge som en trussel mod vores samfund og vilkår, hvor EU-samarbejdet i stedet kunne bruges med en anden tilgang til at skabe løsninger på fælles problemer, uden at vi får undergravet grundstenene i vore egne landes måde at gøre tingene på.

Folketingets EU-sekretariat har udarbejdet et faktisk materiale, som særskilt beskriver social- og arbejdsmarkedspolitikken, som vi håber kan være et nyttigt redskab ikke kun i dag, men også efterfølgende.

Jeg skal derfor med denne indledning endnu en gang byde velkommen til alle indledere og deltagere og også til seerne, og jeg håber, vi får en udbytterig og spændende dag, selv om vi er klar over, at den bliver rimelig lang. Men sagen er, at når vi skal behandle de her temaer, så er der altså ganske meget substans på begge områder.

Programmet i dag vil være sådan, at vi indleder umiddelbart herefter med beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen, der kører på i henhold til programmet. Så får vi en repræsentant fra virksomheden Active Connections, John Povelsen, vi har parterne på, vi har partiernes repræsentanter på, og jeg skal bare sige, at i henhold til programmet, så holder vi også en pause, når klokken er 10.40.

Endnu en gang velkommen, og jeg overlader talerstolen til beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen.

Beskæftigelsesministeren (Claus Hjort Frederiksen):

Tak for invitationen, og ikke mindst tak til Arbejdsmarkedsudvalget og Europaudvalget for initiativet til dagens høring.

Vi står over for - eller rettere midt i - nogle af de største udfordringer i EU-samarbejdets historie. Regeringskonferencen om konventets udkast til en forfatningstraktat er i fuld gang, og om mindre end et halvt år indtræder 10 nye lande i unionen.

Det er derfor både vigtigt og nyttigt med høringer som den i dag, hvor vi kan udveksle synspunkter, og hvor alle forhåbentlig kan blive lidt klogere på dagens tema: Dansk social- og arbejdsmarkedspolitik i fremtidens EU.

Jeg vil i mit indlæg i dag starte med nogle generelle betragtninger om karakteren af den danske model og om, hvordan den fungerer i forhold til det EU-samarbejde, vi kender i dag. Herefter vil jeg sige et par ord om forfatningstraktaten set i forhold til arbejdsmarkedspolitikken, og så slutter jeg af med nogle ord om udvidelsen og regeringens overvejelser i den anledning.

I EU-sammenhæng er vores arbejdsmarkedsmodel nok mest kendt som »den særlige danske model«. Man kan derfor stille det spørgsmål, hvad der særligt kendetegner den såkaldte danske model. Modellen består af trepartsamarbejdet og af aftalesystemet.

For så vidt angår spørgsmålet om implementeringen af EU-direktiver har modellen en fødselsdag. Den 30. november 1993 tilsluttede Folketinget sig en beslutning om, at arbejdsmarkedets parter skulle have mulighed for at gennemføre direktiver på det arbejdsmarkedspolitiske område. På grundlag af denne beslutning har arbejdsmarkedets parter fået en fremtrædende rolle, når det drejer sig om at gennemføre direktiver, der vedrører arbejdsmarkedsforhold.

Et eksempel er lønmodtagerrettighederne. Traditionen i Danmark er, at lønmodtagerrettigheder følger af kollektive overenskomster, og den lovgivning, der ikke udspringer af internationale initiativer, er begrænset. I resten af Europa gør det omvendte sig gældende. Her er det traditionen, at lønmodtagerrettigheder baseres på lovgivning, der gælder for alle lønmodtagere.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at det var en udfordring for den danske model. Vi skulle altså finde en model, der kunne spille sammen med vores aftalemodel. Mange mente, at udfordringen ville medføre den danske models endeligt. Men sådan kom det ikke til at gå. Det er lykkedes os at finde en model, hvor vi kombinerer de fordele, som vort aftalesystem giver os, og som samtidig opfylder de krav, som EU stiller til medlemslandenes gennemførelse af direktiver.

Hvis jeg skal sige det kort, så kombinerer vi overenskomster og lovgivning. Vi har nedsat et implementeringsudvalg bestående af regeringen og arbejdsmarkedets parter. Udvalget har til formål at sikre en hensigtsmæssig og fyldestgørende implementering af de EU-direktiver, der vedrører arbejdsmarkedsforhold.

Implementeringsudvalget beslutter, hvordan et direktiv skal gennemføres i Danmark. I de fleste tilfælde beslutter arbejdsmarkedets parter at gennemføre direktivet ved aftale. Bagefter supplerer vi med lovgivning og for at sikre det danske aftalesystem fortsat råderum, viger lovgivningen for parternes overenskomster.

Som et eksempel kan jeg nævne direktivet om tidsbegrænset ansættelse. Her gennemførte arbejdsmarkedets parter først direktivet ved aftale, og efterfølgende vedtog Folketinget så loven om tidsbegrænset ansættelse.

Det er samtidig politikken, at der alene skal ske en minimumsimplicitering. Når et direktiv på arbejdsmarkedsområdet gennemføres, så betyder det, at den pågældende lov ikke skal fastsætte rettigheder og pligter, der går ud over, hvad der følger af direktivet. Formålet med minimumsimplicitering er, at den tilgodeser den danske model.

Ved minimumsimplementering er arbejdsmarkedets parter klar over, hvad de har at holde sig til i forhold til de kommende EU-krav, og parterne undgår, at kravene bruges som løftestang for at få gennemført mere vidtgående eller mere restriktive regler. Minimumsimplementering respekterer parternes autonomi mest muligt. Ønsker parterne at gå videre, end et direktiv kræver, må det te krav rejses som led i de almindelige overenskomstforhandlinger.

Men hvordan ser det så ud fremover? Kan vi fortsat gøre tingene på vores måde, når vi får en ny traktat? Er den danske model under pres?

Hvis man ser på udviklingen i EU -samarbejdet inden for de seneste 10 år, må det konstateres, at arbejdsmarkedets parters rolle er blevet markant styrket. Det er f.eks. blevet traktatfæstet, at implementeringen af direktiver vedrørende centrale dele af arbejdsmarkedspolitikken kan overlades til arbejdsmarkedets parter i det enkelte medlemsland, og der er fastsat regler om, at arbejdsmarkedets parter på europæisk niveau har mulighed for at indgå aftaler som, hvis parterne selv ønsker det, kan gennemføres ved en afgørelse. Princippet træffer den danske model står således stærkt i det eksisterende EU-samarbejde. Den danske model er ikke alene blevet traktatfæstet, den er simpelt hen blevet en del af EU's værdimæssige fundament.

Men den danske model er også dynamisk. Den udvikler sig hele tiden . Jeg har f.eks. bemærket, at LO på sin kongres har vedtaget en model for fremtidens europæiske arbejdsmarked. Ideen er at oprette et supplerende europæisk aftalesystem, hvor de europæiske parter får den samme rolle, som hovedorganisationerne har i Danmark .

Tanken er vist nok også at oprette en EU -arbejdsrettsdomstol, som kan tage stilling til brud på europæiske kollektive overenskomster. Hvis forslaget overhovedet skal have en chance, kræver det, at begge parter på arbejdsmarkedet ønsker at fremme tanken, og det er netop det, der kendetegner den danske model. Om det vil lykkes, skal jeg ikke stå og spå om i dag.

Så nogle ord om konventets udkast til en forfatningstraktat. Udkastet opretholder arbejdsmarkedets parters kompetence på arbejdsmarkedetsområdet. Samtidig lægges der op til en yderligere anerkendelse og styrkelse af arbejdsmarkedets parters rolle. Det sker f.eks. ved, at man i den indledende del af forfatningstraktaten understreger, at EU anerkender og fremmer arbejdsmarkedets parters rolle på EU -plan.

Som bekendt har en af konventets hovedopgaver været at komme med forslag til, hvordan man kan sikre en velfungerende beslutningsproces i det betydeligt udvidede EU, som er lige om hjørnet. Det har ført til forslag om, at den altovervejende hovedregel fremover skal være, at der i EU træffes beslutninger med kvalificeret flertal.

Som det ser ud lige nu - og vi skal jo huske på, at der stadig forhandles i regering s-

konkret sige, at vi formentlig kommer til at bevare enstemmighedsprincippet vedrørende spørgsmål om f.eks. arbejdstagernes sociale sikring og sociale beskyttelse; om arbejdstagernes beskyttelse ved ophævelse af en arbejdskontrakt; og om hvordan og af hvem man som arbejdsgiver eller arbejdstager vil lade sine interesser varetage.

Der er tale om områder, som vi i Danmark traditionelt har ment var spørgsmål, som arbejdsmarkedets parter som udgangspunkt selv må regulere. På regeringskonferencen arbejder Danmark derfor aktivt for at fastholde konventets forslag på disse områder.

Sammenfattende ser jeg derfor ikke grund til at være bekymret for, at den danske ~~skulle~~ være under pres på baggrund af EU -samarbejdet. Tværtimod tror jeg, at vi i stigende grad vil se, at EU-samarbejdet kommer til at fungere som en platform for yderligere udbredelse i Europa af principperne i den danske model.

Der er ingen grund til at skjule, at den forestående EU -udvidelse er en kæmpe udfordring og af en helt anden størrelsesorden end udfordringerne ved tidligere udvidelser. Danmark har vedvarende været en stærk fortaler for udvidelsesprocessen. Det er vor faste overbevisning, at EU's udvidelse mod øst er af afgørende betydning for stabilitet og fortsat økonomisk fremgang såvel i Danmark som i det øvrige Europa.

Det indre markeds fire friheder for varer, kapital, serviceydelser og arbejdskraft udgør hjørnestenene i EU-samarbejdet. Et åbent, fleksibelt arbejdsmarked er afgørende for at sikre en veluddannet arbejdskraft, økonomisk udvikling og høj grad af vidensdeling mellem de enkelte europæiske lande.

Men det er også vigtigt for dansk økonomi, at danske virksomheder har mulighed for at rekruttere den arbejdskraft, som de nu engang har brug for. Derfor har vi også sagt, at borgere fra de nye EU-lande skal have mulighed for at opnå beskæftigelse i reelle, konkrete ledige job på det danske arbejdsmarked. Står en arbejdsgiver i Danmark og mangler arbejdskraft, skal man have mulighed for at søge stillingen, hvad enten man kommer fra Poznan, Paris eller Porto.

En række forskellige undersøgelser har forsøgt at forudsige den fremtidige vandring af arbejdskraft fra de nye lande. Et gennemgående fællestræk ved de foreliggende analyser er, at der ikke forventes dramatiske stigninger i arbejdskraftvandringene fra Øst- til Vesteuropa som følge af EU-udvidelsen.

For Danmarks vedkommende vurderes antallet af statsborgere fra de central- og østeuropæiske kandidatlande at udgøre ca. 40.000 personer i 2030, svarende til godt 0,6 pct. af Danmarks samlede befolkning. Sammenlignet med i dag svarer dette til en tilvækst på ca.

- 10 -

De gennemførte analyser giver en fornemmelse af de mulige størrelsesordener for indvandringen fra de nye medlemslande. Det er dog samtidig vigtigt at understrege, at der er tale om modelberegninger og prognoser med den usikkerhed, der nu engang er knyttet hertil.

Når tidligere udvidelser med EU med økonomisk tilbagestående lande som Grækenland, Portugal og Spanien ikke gav anledning til målbar udvandring mod det øvrige Europa, hænger det sammen med, at EU-medlemskabet gav grobund for en kraftig økonomisk vækst i de nævnte lande.

Der er al mulig grund til at tro, at den kommende EU-udvidelse også vil forstærke den nuværende positive økonomiske udvikling i de nye EU-lande. I forhold til udsigten til en stagnerende arbejdsstyrke i Danmark vil en forventet begrænset indvandring fra Central- og Østeuropa kunne betyde et værdifuldt tilskud af arbejdskraft inden for sektorer med begyndende eller konstateret mangel på arbejdskraft.

Det forventes ikke, at åbningsingen af det danske arbejdsmarked vil give anledning til problemer af generel karakter. Jeg vil imidlertid godt understrege, at vi ikke tager nogen chancer på dette område. Vi vil gå med livrem og seler. EU-udvidelsen skal blive til gavn også for det danske arbejdsmarked.

Vi har således ikke lagt skjul på, at vi er villige til at træffe de fornødne foranstaltninger for at sikre, at danske lønmodtagere ikke fortrænges af billig arbejdskraft fra øst, og at der ikke sker misbrug af de danske velfærdsordninger. Vi vil ikke tolerere ubalancer på arbejdsmarkedet og en undergravning af det danske velfærdssystem som følge af østudvidelsen, og det skal der ikke være nogen tvivl om.

I op til 7 år efter udvidelsen har alle nuværende EU-lande mulighed for at regulere adgangen til arbejdsmarkedene. Den mulighed er fastlagt i tiltrædelsestraktaten med de nye EU-lande. I Danmark er vi ved at afslutte de politiske drøftelser om, hvorledes vi bedst muligt kan udnytte denne mulighed, og tilsvarende overvejelser er man i gang med i de øvrige EU-lande.

Målet er et bredt politisk forlig, der på den ene side giver adgang til konkrete ledige job på det danske arbejdsmarked og på den anden side kan forebygge utilsigtet brug af sociale ydelser og ubalancer på arbejdsmarkedet.

Der vil blive stillet krav om, at løn- og ansættelsesvilkår fastlægges i henhold til gældende overenskomst eller på anden måde er sædvanlig for det danske arbejdsmarked. Opholds- og arbejdstilladelsen vil endvidere være betinget af, at den pågældende varetager et konkret og reelt job hos en arbejdsgiver, der er indeholdelsespligtig efter skattelovgivningen,

og herigennem sikrer vi os mod proformajob og dagpengefabrikker.

Der er fra forskelligt hold blevet advaret mod, at borgere fra de nye EU-lande generelt vil virke som løntrykkere i Danmark. Lad mig sige det klart: Vi er opmærksomme på

- 11 -

denne problemstilling. Vi ønsker ikke, at danske lønmodtagere generelt underbydes af billig østeuropæisk arbejdskraft. Fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer har en fælles interesse i, at ansættelse sker på ordnede vilkår; ingen kan være interesseret i unfair konkurrence. Arbejdsmarkedets parter har tradition for at sikre ordnede løn- og ansættelsesvilkår på det danske arbejdsmarked, og vi har tiltro til, at parterne også vil magte den opgave efter EU-udvidelsen.

Nogle af de nye EU-lande ligger tæt på Danmark og har en levestandard, der er væsentligt under den danske. Det giver grund til at overveje, om vores velfærdsordninger er robuste nok til at imødegå utilsigtet brug. Et fornuftigt regelsæt vedrørende vandrende arbejdstagere fra de nye EU-lande vil langt hen ad vejen imødekomme den risiko, der er, for det, man kalder social turisme. Krav om opholds- og arbejdstilladelser skal således sikre, at borgere fra de nye lande kommer til Danmark for at varetage konkrete job, hvilket reducerer behovet for supplerende forsørgelsesydelse.

Som det er fremgået af de seneste dages presseomtale, vil regeringen herudover drøfte med de politiske partier, om vi kan justere visse sociale ydelser, der kan eksporteres til udlandet. Helt konkret vil vi jo gerne undgå, at man spekulerer i at tage forskellige ydelser med til hjemlandet efter et kort ophold i Danmark. Men jeg vil imidlertid godt understrege, at der ikke lægges op til generelle stramninger på det sociale område som følge af EU-udvidelsen. Det ville også være at skyde gråspurve med kanoner.

Sammenfattende vil jeg sige, at i den tid, jeg har været beskæftigelsesminister og har beskæftiget mig med EU-spørgsmål på arbejdsmarkedet, er jeg blevet bekræftet i troen på den danske model. Vi er, når vi sidder i ministerkredsen, model for de andre lande, som jo har det bøvlt, at de skal lovgive om alt stort og småt. Her har vi i Danmark et system med stærke parter, der repræsenterer og er ansvarlige for udviklingen på arbejdsmarkedet, og som derfor også i det daglige kan løse mange af de problemer, som andre landes parlamenter er nødt til at arbejde med i tide og utide.

Må jeg slutte med at sige tak for ordet og med at ønske en fortsat god temahøring.

Ordstyrer:

Tak til beskæftigelsesministeren. Vi havde jo håbet, da vi arrangerede høringen her, at vi havde været så heldige, at vi undervejs i denne debat også ville have haft mulighed for at have den græske EU-kommissær, Anna Diamantopoulou, der har ansvaret for social- og arbejds-

markedsområdet, med. Men desværre har hun ikke kunnet komme i dag, da hun er til møde i Grækenland, men hun ville ligesom beskæftigelsesministeren have sagt, at hun faktisk finder, at den danske model er ganske udmærket. Hun rejser rundt i Europa og argumenterer for, at

- 12 -

man i virkeligheden adopterer den danske model. Det er jo lidt interessant, og det ville have været et interessant synspunkt at have haft med her.

Så går vi videre i programmet, og den næste taler er John Povelsen, som skal sige noget om, hvordan dansk og europæisk arbejdsmarkedspolitik spiller sammen. John Povelsen har eget konsulentfirma, der hedder Active Connections eller aktive forbindelser, og han er tidligere chefkonsulent i Arbejdsministeriet og Arbejdsmarkedsrådet i Bruxelles, og han har desuden været international chefkonsulent på Forvaltningshøjskolen. Vi glæder os til at høre dig - velkommen til.

John Povelsen (Active Connections):

Tak for indbydelsen. I mit oplæg i dag vil jeg se på samspillet mellem dansk og europæisk arbejdsmarkedspolitik. Jeg vil se på, hvordan udviklingen er foregået fra en reaktiv politik til en proaktiv politik. Eller også: Det er historien om et lille land, som efterhånden har tilegnet sig ret stor indflydelse i EU. Til sidst vil jeg slutte af med et oplæg: Præsentationen af, hvordan jeg ser på fremtidens social - og arbejdsmarkedspolitik i forhold til de erfaringer, vi hidtil har indhøstet.

Den første fase omkring dansk indflydelse foregik fra 1973 til 1984, og de første 10-12 år efter, at Danmark kom ind i EF, var den danske indflydelse noget reaktiv, ikke mindst fordi parterne på arbejdsmarkedet spillede en noget begrænset rolle i EF. EF matchede ikke rigtig den danske model, og det samme gjaldt egentlig også for UK og Irland. De tre lande repræsenterer hver især arbejdsretlige systemer, der er forskellige fra det, vi kalder den kontinentale model i EU.

På trods af forskellene kom der et opsving i antallet af arbejdsretlige direktiver i 1970'erne og en lille stigning i arbejdsmiljødirektiver i begyndelsen af 1980'erne. Direktiverne havde, som det også er sagt tidligere, fokus på den individuelle retsbeskyttelse, og de blev vedtaget med enstemmighed.

EF-Domstolens efterfølgende praksis spillede en væsentlig rolle for udviklingen af reglerne. Danmark havde i sagens natur ikke nogen indflydelse på de to centrale forordninger om arbejdskraftens frie bevægelighed, de var nemlig allerede vedtaget. Det samme gjaldt for traktatbestemmelsen om lige løn.

En spirende proaktiv fase vil jeg kalde det fra 1985 til 1991. Den noget udbredte

skepsis i Danmark over for indblanding fra EF betød, at bl.a. Danmark lænede sig op ad enstemmighedsprincippet, som formelt var en hindring for udvidelsen af EF-samarbejdet på det social- og arbejdsmarkedspolitiske område.

Udviklingen tog imidlertid en ny drejning i 1980'erne og frem til 1991, hvor den danske indflydelse i EF blev noget mere aktiv - specielt på tre punkter med forskellig styrke.

- 13 -

For det første var det afgørende for den danske regering i forhandlingerne om EF-pakken, at nationalstaterne fik ret til at opretholde eller etablere et højere beskyttelsesniveau end niveauet på EF-plan. Det lykkedes som bekendt, og den danske indflydelse slog igennem i formuleringerne i den ny traktat i artikel 100 A, specielt stk. 4, samt artikel 118 A om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, hvor man kunne vedtage minimumsstandarder. De efterfølgende arbejdsmiljødirektiver har i høj grad taget afsæt i standarderne fra artikel 118 A omkring minimumsstandarder. Det er standarder, som i høj grad er danske standarder.

For det andet skete der en glidende tilnærmelse af parterne i EF fra 1985 til 1991. Det vil sige, at de tre hovedparter på EU-plan, ETUC, UNICE og CEEP, fik en tilnærmelse. ETUC er lønmodtagerrepræsentationerne, UNICE er arbejdsgiverrepræsentationerne, det samme er CEEP, der repræsenterer de offentlige arbejdsgivere. Det egentlige startskud var et møde i Val Duchesse i 1985, som blev arrangeret af kommissionsformand Jacques Delors. Processen ledte frem til, at UNICE i foråret 1991 offentliggjorde, at UNICE ville være villig til at indgå europæiske rammeoverenskomster. Det havde stor betydning for den sociale dialog i EF-samarbejdet.

For det tredje fik den sociale dimension egentlig karakter i form af det sociale charter fra 1989. Der var tale om et politisk instrument med 12 sociale rettigheder, vel at mærke uden UK's tilslutning. Kommissionen udarbejdede efterfølgende et meget ambitiøst handlingsprogram på 47 punkter. Jeg kan sige, at de 12 rettigheder, der stod i det sociale charter, tydeligvis har inspireret charteret fra Nice og det efterfølgende konventudkast vedrørende traktat om indførelse af en forfatning i Europa, nemlig i Del 1 og Del 2.

Mens Danmark sagde ja til en udvidelse af traktatgrundlaget, var UK imod dette i forbindelse med Maastrichttraktaten. Resultatet blev to regelsæt: ét for hele EU og ét, der omfattede 11 medlemsstater, nemlig den såkaldte 11-aftale uden UK. Efterfølgende har UK tilsluttet sig alle bestemmelserne i traktaten inden for området.

I dag dækker traktatgrundlaget bestemmelser, som i høj grad er resultatet af en aktiv dansk indflydelse, og jeg vil godt nævne tre punkter, selv om vi allerede har været inde på det.

Det første er, at arbejdsmarkedets parter har fået en traktatfæstet rettighed til at blive konsulteret på europæisk plan og samtidig indgå overenskomster, som efter en fælles anmodning fra parterne kan blive vedtaget formelt i Rådet som en egentlig retsakt, og det er sket i en

del tilfælde efterfølgende. Dette er af mange i Danmark udlagt som et meget vigtigt frem-skridt. Modellen passer godt ind i de danske traditioner om partsdeltagelse og partsautonomi til at indgå overenskomster uden egentlig indholdsmæssig indblanding fra lovgivers side.

Det skal bemærkes, at Europa-Parlamentet faktisk er udelukket fra indflydelse i den forbindelse, hvis parterne kan blive enige om en aftale, og det samme gælder egentlig også Rådet. Selv om de formelt har retten til vedtagelse, blander Rådet sig ikke i de t indholdsmæs-

- 14 -

sige, når parterne har indgået en aftale. Det er selvfølgelig ret vigtigt for den danske model. Det fik også betydning, at lønforhold, organisationsret, strejkeret og ret til lockout blev undt a-get fra traktaten.

For det andet er politikområde t omfattet af mulighed for at vedtage minimumsstan-darder i Rådet sammen med Europa -Parlamentet enten ved kvalificeret flertal eller i enstem-mighed.

For det tredje blev der i 1997 indføjet et kapitel i Traktaten, og det var i høj grad et ønske fra dansk side, og man fik samtidig et instrument, som sætter fokus på de politiske mål uden juridiske sanktioner. Der er her tale om den åbne koordinationsmetode, som nu i praksis dækker en del områder.

Hvis vi skal gøre en kort status over traktatgrundlaget, så tal er vi - når det gælder social- og arbejdsmarkedspolitik - om de mål, der er under de fælles, indledende bestemmelser til Traktaten.

Vi har en bestemmelse i art. 13 om ikkediskrimination; bestemmelser i art. 39-42 om arbejdskraftens frie bevægelighed; vi har et beskæftigelseskapitel i art. 125-130, og vi har de sociale bestemmelser i art. 136-144, som enten kan vedtages med kvalificeret flertal eller enstemmighed. Desuden gælder forligsproceduren på bestemmelserne, dog ikke vedrørende parternes indgåelse a f overenskomster.

Det er måske også vigtigt at se på bestemmelserne om det indre marked og sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, hvor vi jo har art. 95 vedrørende et højt beskyttelsesniveau. Det er faktisk der, miljøgarantien fremgår, og desuden er der nogle bestemmelser om Den Europæiske Socialfond og erhvervsuddannelse, som man nok heller ikke skal glemme.

En kort status over EU-lovgivningen viser, at der er vedtaget ca. 70 direktiver og forordninger inden for området. Hertil kommer direktiverne om ik kediskrimination, som ikke er med i denne opgørelse. Som det også fremgår af planchen, er arbejdsmiljøområdet det mest dominerende, ca. 50 pct. af direktiverne ligger inden for arbejdsmiljøområdet, mens 17 dire ktiver ligger inden for arbejdsret, og 13 direktiver inden for ligestilling.

Hvad hviler dansk indflydelse så på, når man prøver at se tilbage og prøver at lave en slags foreløbig konklusion? Ja, jeg mener, at den hviler på en generel konsensus mellem a r-

bejdsmarkedets parter, regering og Folketing, bl.a. udtrykt i den motiverede dagsorden fra den 30. november 1993, som ministeren var inde på. Den er meget vigtig for parternes deltagelse og implementeringen på arbejdsmarkedsområdet.

Det har også en meget stor betydning, hvilket måske tit er lidt overset i den danske debat, at vi har en meget effektiv beslutningsprocedure i Danmark inden for social- og arbejdsmarkedspolitikken. Faktisk er vi i stand til at få et foreløbigt forhandlingsmandat på plads i løbet af 4-5 uger.

- 15 -

Det giver nogle utrolig store fordele, når vi sidder nede i Bruxelles og forhandler om direktiver. Vi skal selvfølgelig ikke fyre alle kanonerne af lige på stedet, selv om vi har et foreløbigt mandat fra arbejdsmarkedets parter og ministerierne og Folketinget, men vi er så godt forberedte, at vi er i stand til at præge og øve indflydelse på beslutningsprocedurerne i EU.

Jeg synes, det er en meget vigtig pointe, og jeg tror, at mange lande misunder os, at vi er i stand til at gå ind og forhandle på et så tidligt tidspunkt. De er jo også meget interesserede i at kopiere den danske model på det område.

Derudover mener jeg, at vi har en effektiv og koordineret lobbyisme, fordi vi har det her forhandlingsmandat parat så tidligt. Det betyder, at involverede aktører kender situationen på arbejdsmarkedsområdet, og vi viser samtidig respekt for hinandens interesser indbyrdes. Jeg synes, det er vigtigt at understrege, at selv om man går ned og foretager lobbyisme i EU, jamen så respekterer man, at vi hver især har nogle forskellige interesser.

Herudover mener jeg, at vi har haft stor succes med at spille sammen med den fornyede dynamik, der sker i forbindelse med udvidelserne af EU-medlemskredsen. Jeg synes, vi har været gode til at få indflydelse i perioder, hvor vi har haft formandskabet, og i forbindelse med den seneste udvidelsesproces er formuleringen »fra København til København« jo synonym med dansk indflydelse og pondus i den forbindelse.

Anden del af mit oplæg vedrører rummet for fremtidens social- og arbejdsmarkedspolitik i forhold til de erfaringer, jeg lige har skitseret.

Hvilke vilkår står vi over for? Ja, manøremulighederne afhænger ikke mindst af de vilkår, der vil være til stede og opstå i de kommende år. Et EU med minimum 25 medlemssstater vil medføre en ændret magtbalance i Rådet, Europa-Parlamentet og Kommissionen, og vi vil opleve nye samarbejdspartnere med andre forhandlingstraditioner end dem, vi er vant til.

Men netop denne situation vil også give mulighed for indflydelse på nye områder, oprette nye alliancer og sætte dagsordener, altså hvis vi vil.

Erfaringen i EU viser, at i de perioder, hvor der indlemmes nye medlemsstater, opstår der dynamik og nye rum for at præge udviklingen. Det er i øvrigt en erfaring, der ikke

kun findes i EU, men som også gør sig gældende inden for offentlige og private institutioner.

Et andet vilkår for fremtidens indflydelse er som nævnt, at vi er i en situation, hvor EU har et veludbygget *acquis* med bred kompetence på social - og arbejdsmarkedspolitikken. Der er ikke det store behov for at vedtage flere regler på europæisk plan, når man ser på *acquiset* og de regler, der allerede er vedtaget.

Samtidig får EF -Domstolen og Kommissionen en udfordring i at forfølge overtrædelser i et EU med 25 medlemsstater. Det tror jeg bliver en stor opgave. Der synes tillige at

- 16 -

være en nogenlunde balance mellem den hårde og den bløde lovgivning i EU, altså den balance, vi taler om, når vi taler om direktiver og så den åbne koordination.

Hvad er der så af formelle manøvre muligheder i EU? Imens vi venter på regeringskonferencen og i det hele taget de praktiske udvidelser af EU, kan vi se på, hvad der er af manøvre muligheder. Det kan vi gøre, fordi det på baggrund af konventets udspil forsigtigt må forventes, at regeringskonferencen bliver en konsolidering af bestemmelserne om social- og arbejdsmarkedspolitikken fra Nice. De vil så komme ind i Del 3 i konventets udkast og en indarbejdelse af charteret i Del 1 og Del 2. Det er det, der ligger fra konventets side. Der foregår, som ministeren sagde, forhandlinger i øjeblikket i regeringskonferencen, så det her er selvfølgelig en forsigtig vurdering.

Under den forudsætning skal der således ikke søges fornyet indflydelse på social - og arbejdsmarkedspolitikken i regeringskonferencen, men måske snarere en konsolidering af det, der allerede er vedtaget inden for de fleste områder. Men for mig at se, skal Danmark fortsat søge indflydelse i forhold til de nye lande, således at de nye lande kommer op på de EU-standarder, som vi i Danmark har kæmpet så hårdt for.

Som antydning er det næppe sandsynligt, at der sker en overgang til kvalificeret flertal inden for de områder, som i dag er dækket af enstemmighed, med en lille variation. Hvad der til gengæld virker oplagt er, at den åbne koordinationsmetode får en formel placering. Dermed får Danmark mulighed for at lancere nye politiske mål inden for området, som vi vurderer af betydning som konsekvens af udvidelsen.

Jeg mener, at vi med den åbne koordinationsmetode får mulighed for at forfølge vores initiativ med at få beskæftigelse og andre områder på den europæiske dagsorden og forfølge muligheden for at opstille delmål og handlingsplaner, som vi har erfaringer med omkring beskæftigelsen.

For at få sat danske interesser på dagsordenen i forskellig henseender skal vi bruge de gode erfaringer, vi har, i forhold til samarbejdet med de nye lande i EU, og Danmark har en fundamental goodwill. Det ved jeg helt bestemt, fordi jeg har rejst en del i de nye ansøger-

lande. Vi har en fundamental goodwill i mange af de lande på grund af vores målrettede indsats for at få landene med i EU og på grund af arbejdet med at få udvidelsen på plads under det danske formandskab.

Men vi har også på det konkrete niveau som følge af Danmarks deltagelse i adskillige Phare Twinning-projekter, en stor goodwill. Det er nu, vi skal høste frugten af de mange års arbejde i østlandene.

En måde at sætte fokus på den fremtidige dagsorden er måske at søge lidt over imod det regionale og det globale niveau, og i den henseende er det oplagt at vurdere, hvilke samarbejdsmuligheder, der er med vores naboer og vores nærområder. Vi skal være aktive i fo r-

- 17 -

hold til, hvad vi kan bidrage med i vores nabolande, men vi skal også være aktive i forhold til, hvad vi kan hente hos de andre. Det er f.eks. oplagt at arbejde målrettet efter et stærkt samarbejde i Østersøregionen, altså de baltiske lande, Polen, Nordtyskland, Sverige og Danmark. Vi skal have analyseret, hvad vi hver især har af ressourcer, og på hvilke områder vi kan bruge hinanden.

Vi i de gamle EU-lande har naturligvis stor erfaring med at implementere og håndhæve regler, og det er oplagt, at den viden, vi har og de erfaringer, vi har gjort os, skal vi dele med de nye lande. Der ligger desuden et stort marked for danske virksomheder i de nye lande, ikke mindst i Polen, og de danske virksomheder er så småt ved at få øje på det; der har vi mulighed for indflydelse, en mulighed for at præge udviklingen. Hvis vi kan få de danske virksomheder til at tage det sociale ansvar med sig, når de indtager nye markeder, ja, så kan vi rykke ikke alene grænser for EU, men også en stor udvikling for de mange mennesker, som i adskillige år vitterlig har levet i en anden verden end vores.

Men hvad kan vi så lære af de nye lande? Har de noget at bidrage med? Ja, ud over at de nu også får mulighed for indflydelse på den kommende regeldannelse i EU, og der er magtbalancen altså rykket væsentligt, så er der tale om lande, der i høj grad har en velududannet arbejdskraft, som ikke i dag kan finde beskæftigelse inden for egne fagområder, fagområder, hvor vi i Danmark og andre lande mangler arbejdskraft. Et oplagt samarbejdsområde vil for mig at se være at sætte fokus på arbejdsstyrken inden for et velfærdsområde som sundhedssektoren. En netop afsagt dom ved EF-Domstolen om arbejdstid og hviletid kan måske vise sig at påvirke sektoren i Østersøregionen, hvor et samarbejde kan være en mulighed for at imødekomme den dom.

På samme måde kan der sættes fokus på den globale vinkel med udgangspunkt i Lisabonprocessen og med udgangspunkt i arbejdskraftens internationale mobilitet.

For at få indsigt i muligheder for samarbejde og udvikling har vi brug for viden, og i den forbindelse mener jeg, at analyseaktiviteter omkring regionale og globale arbejdsmarkeder kan fremme udviklingen. Så hvorfor ikke igangsætte tænketanke osv., som det allerede

kendes fra EU, der kan være med til at afdække sådanne områder?

Afslutningsvis skal jeg fremhæve, at det danske arbejdsmarked har ændret sig væsentligt igennem de sidste 30 år. På samme måde har det europæiske arbejdsmarked ændret sig igennem de sidste 30 år, og Erasmus Montanus ville måske have konkluderet, at ergo er det danske arbejdsmarked det samme som det europæiske arbejdsmarked. Det mener jeg nu aldrig bliver tilfældet. Jeg tror fortsat på muligheden for mangfoldighe dernes EU.

Men som den røde tråd i mit oplæg har vist, mener jeg, at Danmark har haft stor indflydelse på politikformuleringen på social - og arbejdsmarkedspolitikken i EU, og jeg mener,

- 18 -

at vi fortsat med en proaktiv indflydelse, med aktiv deltagelse af den danske regering, Folketing og arbejdsmarkedets parter kan få væsentlig indflydelse i fremtiden.

Indflydelse tilkommer den, som tager initiativet. Det tror jeg er læren, når man ser tilbage på den måde, danskerne har tacklet social - og arbejdsmarkedspolitikken siden vores medlemskab af EF.

Jeg siger tak, fordi I lyttede til mig.

Ordstyrer:

Tak til John Povelsen. John havde på forhånd meddelt, at det ville vare lige nøjagtig 19 minutter, og jeg har siddet og holdt lidt øje med tiden, og det passede så dan set meget godt. Det er gået hårdt ud over spejlet derhjemme, da han har skullet øve sig på at få tiden til at passe, det ved vi, der er ude i sådan noget her.

Så skal vi videre i programmet, og vi tager fat i synspunkterne fra dem, som er primæraktører på aftaleområdet både på det danske arbejdsmarked og på det europæiske arbejdsmarked.

Vi har valgt at invitere Jørn Neergaard Larsen, der er direktør i Dansk Arbejdsgiverforening, Tina Aurvig-Huggenberger, der er næstformand i LO, Søren Kargaard, der er international sekretær i FTF og Svend M. Christensen, der er formand for Akademikernes Centralorganisation.

Vi skal også have de offentlige arbejdsgivere med, og derfor har vi bedt borgmester Keld Hansen om at repræsentere Kommunernes Landsforening i denne her sammenhæng.

Jeg vil følge rækkefølgen her, som jeg har nævnt navnene i og vil straks give ordet til Jørn Neergaard Larsen. Jeg vil bede om, at I kommer herop. Det er lidt nemmere for folk i den bageste del af salen at se, når I taler herfra, frem for når I sidder dernede. Velkommen til, Jørn.

Tak for initiativet til denne høring og tak for invitationen.

Udvidelsen af EU med de 10 nye lande vil kunne bidrage på afgørende vis til en stabil udvikling i hele Europa og må vel kunne hilses velkommen af os alle. Udvidelsen vil samtidig være en kæmpe udfordring for alle involverede, og det gælder bestemt også for arbejdsmarkedspolitikken og ikke mindst for den del, hvor arbejdsmarkedets parter i de enkelte medlemsstater og på EU -niveau har en vigtig rolle at spille.

Vi kender ikke det endelige resultat af regeringskonferencen, men på grundlag af det, vi har set indtil nu, vil der næppe ske store forandringer i forhold til de eksisterende regler på arbejdsmarkedsområdet. Det er især tilfredsstillende, at de nuværende regler i Nicetraktaten,

- 19 -

som giver parterne mulighed for at medvirke aktivt i udformningen af arbejdsmarkedspolitikken, bevares uændret.

Dermed kan parterne, hvis de lever op til deres ansvar, være med til at sikre, at der på den enkelte virksomhed skabes råderum for samarbejde om udvikling af virksomheden, uanset de forskelligartede reguleringssystemer, der anvendes i de snart 25 medlemsstater. Både samfundet og virksomhederne har brug for redskaber som dette, hvis vi her i Europa skal løse fremtidens udfordringer om omstilling og tilpasning til den øgede globale konkurrence.

Konventets forslag til en forfatningstraktat indebærer, at EU skal udarbejde en fælles indvandringspolitik, og her vil jeg godt sige, at uanset hvad der sker med det danske forbehold, så finder vi det afgørende, at danske virksomheder får samme vilkår og samme regler at operere efter, som de virksomheder, der befinder sig i de øvrige medlemsstater, således at danske virksomheder også her kan nyde godt af det fælles EU -arbejdsmarked.

For at kunne udnytte Europas muligheder må medlemsstaterne nu gøre en indsats. De må for alvor sætte ind med virkeliggørelsen af de målsætninger, som man enedes om i Lissabon 2000, hvor der indtil nu er sket alt for lidt, og hvor fremskridt er en forudsætning både for at gøre optagelsen af de nye medlemmer til en succes og for at løse de problemer, der er specielle for hver enkelt medlemsstat.

Den nuværende tilstand, som regeringerne netop besluttede at ændre i Lissabon, vil betyde reformer, og at de europæiske stater, der så langt tilbage som de fleste af os kan huske, har været med i de riges klub, står over for et brat fald i levestandarden. Ifølge Lissabonerklæringen skal EU i 2010 blive den mest konkurrencedygtige og dynamiske vidensbaserede økonomi i verden. En økonomi, der kan skabe en holdbar økonomisk vækst med flere og bedre job og større social samhørighed.

Realiseringen af denne strategi er ikke baseret på egentlig EU-regulering eller -harmonisering, men indebærer fastsættelse af fælles retningslinjer og tidsplaner for realise-

ringen af aftalte mål, og vi er meget langt fra at nå disse mål, og problemerne er dramatiske.

Vi står i hele Europa over for en nedgang i antallet af personer i den arbejdsdygtige alder, som ikke kendes i de lande, Europa konkurrerer med, og vi har strukturelle problemer i Europa, som slet ikke findes hverken i USA eller i Asien. Det er op til landene selv, og sådan bør det være i god overensstemmelse med nærhedsprincippet, at sikre, at Lissabonmålene nås.

Der er allerede med den eksisterende kompetencefordeling mulighed for en vidtgående regulering af store dele af arbejdsmarkedspolitikken bortset fra centrale områder som konfliktret og lønforhold. Det er derfor vigtigt, at den sociale dialog i Europa udbygges og er med til at realisere de aftalte eller besluttede målsætninger for EU's arbejdsmarkedspolitik, uden at det bliver nødvendigt at gribe til lovgivning.

- 20 -

Jeg tænker både på aftaler mellem parterne og på den rolle, som den åbne koordinationsmetode kan spille i partssamarbejdet. Den systematiserede sociale dialog kan medvirke til at sikre den regulering af det europæiske arbejdsmarked, der er nødvendig. En ordentlig regulering, som ikke er et skridt imod harmonisering.

De danske organisationer, det er både DA og fagbevægelsen, bliver nødt til at påtage sig en aktiv rolle i vore respektive organisationer på europæisk plan, hvis det skal lykkes at fortsætte udbygningen af dette samarbejde. Danmark er måske det medlem, der har mest at tabe ved en stram regulering af arbejdsmarkedet i EU. Vi har uden tvivl det mest fleksible arbejdsmarked i EU, og det må ikke ødelægges. Det vil nemlig betyde afslutningen på den velfærd, der vel sådan set er endemålet for indsatsen på arbejdsmarkedet.

Vi må sammen med lønmodtagernes organisationer evne at få tilslutning til udvikling, hvor den europæiske arbejdsmarkedspolitik præges af træk fra det danske arbejdsmarked. Vi må være med til at præge Kommissionens udspil med troværdige danske ideer og ønsker. Det kan være udvikling af mindstestandarder, hvor det er nødvendigt eller hensigtsmæssigt; det kan være opstilling af mål for udvikling, og det kan være en målbevidst indsats for at få de trufne beslutninger ført ud i livet og få dem respekteret overalt i alle medlemsstater og ikke bare i et hjørne her nordpå.

Der er ingen grund til at skjule, at en række organisationer i andre medlemsstater har noget mindre tiltro til, at partssamarbejdet kan bidrage væsentligt til realiseringen af de opstillede mål. Den skepsis må vi selvfølgelig respektere på den måde, at vi bliver nødt til at udbygge samarbejdet gradvis og trin for trin demonstrere, at partssamarbejdet er et effektivt supplement til den eksisterende regulering.

Vi må også respektere, at løsninger i de øvrige medlemsstater er baseret på deres særlige traditioner, på samme måde som vi forventer, at de danske traditioner bliver respekterede.

ret. Det forslag til ændring af grundlaget for arbejdsmarkedspolitikken i EU, som netop er blevet vedtaget på LO's kongres, synes i et vist omfang at være baseret på den opfattelse, at man nu skal ud i Europa og anbefale, at man der kopierer det, der kaldes den danske model.

Der skal ikke være nogen tvivl om, at vi i DA mener, at det system, vi har udviklet i Danmark igennem mere end 100 år, er det bedste grundlag at løse danske problemer på, og vi ønsker at bevare dette system, men ikke uden hele tiden at tilpasse og justere det til de nye krav og betingelser, således som det er sket hidtil.

Uden at komme ind på forslaget enkelte elementer vil jeg blot sige, at vi selvfølgelig altid med interesse vil deltage i en diskussion med LO om den fremtidige udvikling af det europæiske samarbejde, men det er klart DA's udgangspunkt, at der ikke er behov for nye institutioner. Lad os i stedet koncentrere os om den fortsatte udvikling af det samarbejde, vi alle kender.

- 21 -

En fastholdelse af det nuværende aktivitetsniveau i den sociale dialog vil i sig selv kræve en betydelig indsats, når de mange relativt svage organisationer i Øst- og Centraleuropa skal indgå i samarbejdet, og jeg håber, at vi her sammen med regeringen kan yde vores bidrag til styrkelse af organisationerne i de nye medlemsstater. Lige så lidt som vi skal forsøge at påtvinge andre vort system, lige så lidt ønsker vi jo selv, at andre skal fortælle os, hvordan vi skal indrette os. Vi mener vel meget naturligt, at vi bedst selv ved, hvad der er ønskeligt eller muligt.

Det har været af stor værdi, at vi i vid udstrækning har kunnet benytte de eksisterende overenskomster til at implementere en lang række direktivbestemmelser, spørgsmål, der i Danmark har været aftalt mellem parterne. Vi har på den måde kunnet tilpasse vort system, og samtidig har vi bevaret de grundlæggende træk og værdier, parternes autonomi og det fagretlige system.

Det indebærer naturligt nok, at de områder, der ikke dækkes af de eksisterende overenskomster, så efterfølgende må dækkes af supplerende lovgivning. Der er grund til at fremhæve det gode samarbejde, der har været i Beskæftigelsesministeriets implementeringsudvalg, og hvor der for hvert enkelt direktiv er sket en koordinering, således at det sikres, at de grupper, der står uden for overenskomstområderne, dækkes af den supplerende lovgivning.

Vi står i det kommende tiår over for ukendte, store udfordringer med de 10 nye medlemsstaters medlemskab, også når det drejer sig om arbejdsmarkedspolitikken, og hvis vi fra dansk side skal være med til at præge udviklingen i Europa, så kræver det, at både parterne og regeringen og Folketingets partier bliver i stand til at pege på løsninger, der er bred enighed om, og som samtidig kan være med til at realisere den ambitiøse målsætning om at gøre Europa til verdens mest konkurrencedygtige økonomi. Tak for ordet.

Ordstyrer:

Tak til DA's direktør Jørn Neergaard Larsen. Næste taler er LO's næstformand Tine Aurvig-Huggenberger. Mens Tine finder herop, skal jeg sige, at vi er ved at få kopieret plancheerne fra John Povelsens indlæg, for det var faktisk en meget god gennemgang af, hvordan forløbet egentlig har været i udviklingen af den fælles europæiske arbejdsmarkeds- og socialpolitik. Det kan være nyttigt at have som materiale. Men ordet er dit, Tine, velkommen til.

Tine Aurvig-Huggenberger (næstformand i LO):

Jeg vil selvfølgelig også gerne sige tak for invitationen. Jeg vil kort forsøge at besvare tre spørgsmål: Dels hvordan europæiseringen vil påvirke det danske aftalesystem, dels hvordan udvidelsen vil påvirke det danske arbejdsmarked, og dels selvfølgelig også det spørgsmål, som John Povelsen også var inde på, nemlig hvordan vi får mest mulig indflydelse i EU.

- 22 -

Hvis vi kigger på det første, kan man jo konstatere, at vi nu har været medlem af EU i 30 år, og på trods af adskillige dystre forudsigelser lever det danske aftalesystem faktisk i allerbedste velgående. Det gør det jo, fordi det har haft muligheden med den specielle konstruktion, det har, for at kunne tilpasse sig hele globaliseringen af økonomien.

Det er jo ret åbenlyst, at når konkurrenterne i stigende omfang befinder sig i udlandet, så er vi selvfølgelig også nødt til at indrette vores overenskomstforhandlinger på den virkelighed, f.eks. sådan at vi får flere rammeaftaler, som så udfyldes ved lokale forhandlinger.

De foregående talere har været inde på det, og det hævdes jo ofte, at EU's fokus på de individuelle rettigheder og hele lovgivningstankegangen, som man vel godt kan sige er en del af EU systemet, vil underminere det danske kollektive aftalesystem, og der er heller ingen tvivl om, at vi i kraft af EU har fået mere lovgivning på arbejdsmarkedet, og det er selvfølgelig ikke uproblematisk med de særlige traditioner, vi har. Men det er faktisk vigtigt at huske på, at EU generelt respekterer de forskellige nationale traditioner på overenskomstområdet. Det ses jo også ved, at arbejdsmarkedets parter rent faktisk har stor indflydelse på udformningen af EU's regler.

Udgangspunktet er, at de europæiske parter jo overtager reguleringen på det europæiske arbejdsmarked, hvis de kan blive enige om en aftale. Det har vi faktisk set flere og flere eksempler på gennem de senere år. Vi har set eksempler på europæiske aftaler både tværfaglige og også helt ned på sektorniveau, som gennem efterfølgelser og gennem beslutninger i Ministerrådet er blevet gjort juridisk bindende i hele EU.

Den allerseneste udvikling er jo den, at parterne er begyndt at supplere udviklingen med de såkaldt frivillige aftaler på europæisk niveau. Det er det, vi bl.a. har set med teleafta-

len. Det er jo aftaler, der alene forhandles mellem parterne og gennemføres på parternes initiativ.

Så er der hele diskussionen om konventets udkast til ny forfatningstraktat, og vores opfattelse er faktisk, at det udkast understøtter denne udvikling på flere punkter. Dels sad de europæiske parter med ved bordet i forhandlingerne, og i forfatningstraktatens grundlæggende del fremhæves det meget udtrykkeligt, at EU anerkender parternes vigtige rolle, og at den fremmer social dialog på alle niveauer med respekt for de forskellige nationale modeller på arbejdsmarkedet. Desuden fastholder forfatningstraktaten enstemmighed, der, hvor det kunne komme på tale med harmonisering af de nationale aftalestrukturer.

Men træerne vokser som bekendt ikke ind i himlen. Der er enkelte forslag i konventets udkast, hvor jeg mener, at vi fra Danmarks side bør være på vagt. Det er bl.a. det felt, hvor konventet foreslår, at EU skal kunne vedtage minimumsstrafferammer på tværs af de enkelte sektorpolitikker, herunder også arbejdsmarkedspolitikken.

- 23 -

Der er jo ikke noget unaturligt i, at EU gerne vil sikre en effektiv håndhævelse. Det bør faktisk være enhver lovgivers agt at tilstræbe det, og det er selvfølgelig også naturligt set i lyset af hele udvidelsen. Men på arbejdsmarkedet er det jo sådan, at vi i Danmark implementerer via overenskomsterne, via de kollektive overenskomster, og det håndhæves i det fagretlige system.

Det siger sig selv, at sådan nogle egentlige straffebestemmelser ville være et helt uacceptabelt fremmedlegeme i det fagretlige system. Jeg er selvfølgelig godt opmærksom på, at de her straffebestemmelser kun kan komme på tale i ganske særlige tilfælde, og at de ikke vil omfatte Danmark på grund af det retlige forbehold, men hvis jeg så har forstået regeringens noget slingrende kurs på det her felt, så er det jo netop hensigten, at det forbehold skal ændres. Derfor er vi selvfølgelig nødt til at tænke lidt længere frem og sikre, at også EU's retlige samarbejde respekterer traktatens grundlæggende respekt for de forskellige nationale traditioner på overenskomsterne.

Så selvfølgelig påvirkes aftalesystemet af udviklingen, men samtidig er det danske aftalesystem for mig at se det bedste og det mest offensive bud på den balance mellem tryk og fleksibilitet, der skal sikre både vores konkurrenceevne og den sociale velfærd.

Hvordan påvirker udvidelsen så det danske arbejdsmarked? Der er jo det, vi har diskutert nu de seneste måneder, den helt store diskussion har været: Hvor mange kommer der? Det kan vel koges ned til, at det er det, diskussionen primært har handlet om.

Der vil jeg gerne sige, at ifølge de undersøgelser, vi har set, der kan have karakter af at være valide, der ser det ikke ud, som om tilgangen til det danske arbejdsmarked bliver

voldsomt stor fra de østeuropæiske lande. I LO har vi den grundlæggende holdning, at vi byder de nye EU-borgere velkommen på det danske arbejdsmarked. Vi mener faktisk, at vi på sigt kan være i en situation, hvor de kan være en nødvendighed for at opretholde den danske velfærdsstat.

Men det er naturligvis en forudsætning for os, at arbejdstagerne fra de nye EU-lande følger de sædvanlige løn- og arbejdsvilkår i det, vi kunne kalde det overenskomstdækkede Danmark. Vi skal ikke acceptere, at der skabes et tredjerangs arbejdsmarked, hvor borgerne fra de nye EU-lande diskrimineres i forhold til danske kolleger og samtidig indirekte medvirker til at undergrave det danske arbejdsmarked.

Så er der - det synes jeg er forholdsvis logisk - vel ingen, der ønsker at se, at der kan ske et misbrug af de sociale ydelser. Hvis det virkelig er sådan, at de danske ordninger i for høj grad åbner op for, at man efter ganske få ugers beskæftigelse kan rejse hjem og lade sig forsørge på de danske skatteyderes regning, så synes jeg sådan set, det er meget fornuftigt, at man går de ordninger efter i sømmene og kigger på, hvor der kan rettes til.

- 24 -

Men jeg synes imidlertid, at det væsentligste budskab i den her diskussion er, at den her udvidelse kan medføre en positiv, dynamisk effekt både i de gamle EU-lande og i de nye EU-lande. Jeg tror faktisk, at vi med udvidelsen har muligheden for at skabe en situation, hvor der kun er vindere, og hvor alle europæiske borgere får andel i den stigende velstand.

Hvordan får vi så mest mulig indflydelse? Det gør vi ved grundlæggende at sørge for, at den nuværende og de nye EU-traktater sikrer den rigtige balance mellem EU-institutionerne og mellem de mellemstore og de små medlemstater.

Beslutningsprocessen skal selvfølgelig være så demokratisk og så åben som muligt i samarbejdet mellem selvstændige stater. Det kan lyde som en banalitet og en kliche, men det er sådan set væsentligt i de her meget komplicerede EU-diskussioner, at der er den åbenhed, og at vi husker hinanden på, at vi bliver nødt til at tage alle mellemregningerne med. EU-debatten er kompliceret, og vi skal ikke forsøge at bilde hinanden noget andet ind.

Så mener vi selvfølgelig, at den skal inddrage alle væsentlige aktører og alle samfundsinteresser og ikke mindst arbejdsmarkedets parter. Denne indflydelse forudsætter jo desuden, at vi har nogle klare analyser, at vi har nogle klare holdninger, og at vi har nogle realistiske løsningsforslag. Det var også noget af det, som John Povelsen var inde på, at en af baggrundene for, at vi rent faktisk har opnået så stor indflydelse, har været, at vi har haft en meget dynamisk arbejdsproces omkring de her ting.

Hele den hjemlige beslutningsprocedure med EF's Specialudvalg og Folketingets Europaudvalg mener jeg faktisk har været en succes, som vi skal bygge videre på. Vi lægger

selvfølgelig vægt på i LO at være godt underrettet og hurtigt ude i forhold til at påpege aktuelle problemstillinger, også at foreslå løsninger på dem. Der har vi selvfølgelig nogle fordele, dels i kraft af den måde, vi har struktureret os på i Danmark, dels ved at vi har et kontor i Bruxelles, som gerne skulle opfange de her nye signaler og udbygge de formelle kontakter med EU's beslutningstagere, og dels gennem EFS, som også er det, der hedder ETUC, får vi en direkte og tidlig adgang til at blive konsulteret af Kommissionen, og Europa-Parlamentet får også voksende betydning i det her.

Vi har fra dansk side opnået nogle meget flotte resultater, netop fordi vi har turdet være aktive og offensive - John Povelsen ridsede dem også op - og der kan man nævne indsatsen fra 1986, som førte til art. 118 A om minimumsregler på arbejdsmiljøområdet, aftalen mellem de europæiske parter i 1991, som blev til den sociale protokol og indsatsen for at fremme beskæftigelsen i Amsterdamtraktaten.

Problemet med at være offensiv er selvfølgelig, at den danske befolkning og fagbevægelsens medlemmer har en tendens til at dele sig i to, når vi har de her diskussioner, men